

مدیر گروه تاریخ مرکز مطالعات حوزه علمیه قم در گفت و گو با قدس:

امام عسکری ^{علیه السلام} بنیان گذار تمدن مهدوی است

ا معارف / نازلی مروت؛ دوران حیات امام محصور شیعیان به دلیل تلاش‌های امام عسکری برای آینده شیعیان در عصر غیبت دورانی حایز اهمیت است. امام یازدهم در دوره‌ای که نخله‌های فکری و اعتقادی به دنبال فعالیت‌های تبشیری بودند، جامعه تمدنی بر اساس اندیشه مهدوی را پایه‌ریزی و با استراتژی هوشمندانه خود شیعیان را از یک جمعیت پراکنده ضعیف به گروهی قدرتمند و تأثیرگذار در معادلات سیاسی و فرهنگی جهان تبدیل کرد.

حجت الاسلام دکتر امیرعلی حسنلو؛ مدیر گروه تاریخ وسیره مرکز مطالعات و پاسخگویی به شبهات حوزه علمیه قم در گفت‌وگوی پیش رو با تأکید براینکه امام عسکری حافظ تمامیت اسلام است، به تائیدیک‌های امام در ساخت یک جامعه تمدنی مهدوی اشاره می‌کند.

♦ **تحلیل شما از فضای حاکم بر فرهنگ در دوره حیات امام حسن عسکری(ع) چیست؟**

حفظ اصل دین اسلام برعهده امامت است؛ اگر امامت نبود از دین و از کتاب خدا چیزی نمی‌ماند،به همین دلیل است که خداوند پاداش رسالت پیامبر(ص) را دوستداری اهل بیت او قرار داده است. به علاوه کسی جز امیرالمؤمنین(ع) نتوانست پاسداری اصل دین باشد. از همین رو خداوند شروطی مانند عصمت را برای اطاعت از ولی خدا در نظر گرفته است.

فضای سیاسی حاکم بر زمان امام عسکری اختناق بود و فضای فرهنگی با توجه به حوادث و رویدادها چندان مطلوب نبود. امام حسن عسکری به خاطر دشمنی خلفای عباسی با خاندان علوی و ترس از نفوذ آنان میان مردم و همچنین برای تحت نظر گرفتن امام و آگاه شدن از تولد مهدی موعود؛ همراه امام هادی مدت طولانی در شهر سامرا تحت مراقبت مأمورین نظامی در پسادگان بودند و به همین خاطر عسکریین ناامیده شده‌اند.

سال‌هایی که امام در شهر سامرا بود کاملاً تحت نظر بود و بارها زندانی شدند. در واقع اقامت طولانی حضرت در سامرا نوعی بازداشت از طرف عباسیان بود. امام موظف بود برای اثبات حضور دائمی خود در سامرا مداوم هر دوشنبه و پنجشنبه در دارالخلافه حاضر شوند.

در چنین موقعیتی شیعیان برای دیدن امام مشکل داشتند؛ آن گونه که یک بار، تنها موقعی که خلیفه برای دیدن «صاحب البصر» می‌رفت، امام را نیز همراه خویش می‌برد، اصحاب امام در طول راه خود را برای دیدن امام آماده می‌کردند. سعدبن عبدالله اشعرنی نقل می‌کند: «پس از شهادت امام حسن عسکری در مجلسی نشسته بودیم که سخن از علویون به میان آمد، احمدبن عبدالله در آن مجلس گفت: من کسی از علویان را چون حسن بن علی عسکری در سامرا ندیده و نشنیده بودم که این چنین به وقار و عفاف و زیرکی و بزرگ منشی در میان اهل بیت خود شناخته شده و پیش همه محترم باشد و حتی سلطان و وزیر همه احترام آن حضرت را نگه می‌داشتند.» این روایت طولانی این نکته مهم را می‌رساند که با اینکه امام در محدودیت قرار

داشتند ولی جایگاه امام در بین مردم به حدی بود که حتی دشمنان اهل بیت نیز به فضائل آن حضرت معترف بودند.

خادم امام می‌گوید روزهایی که امام به مقر خلافت می‌رفت، شورو شوق عجیبی در مردم پیدا می‌شد. خیابان‌های مسیر آن حضرت از جمعیتی که سوار بر مرکب‌های خود بودند، پر می‌شد.

♦ **چه چیزی باعث شد تا محدودیت‌های حکومت بی‌تأثیر شود؟**

امام حسن عسکری معاصر با المعتز، المهتدی و المعتمد عباسی بود. امام به اقتضای ویژگی و محدودیت این دوره با گسترش سازمان وکالت، ارتباط خود را با شیعه برقرار می‌کرد. وکلای امام به صورت‌های غیرمعمولی مثلاً روغن فروشی و دستفروشی مسائل شیعه را به امام می‌رساندند مثلاً عثمان بن سعید یکی از رابطین مورد اطمینان امام بود.

امام در دوره‌ای زندگی می‌کرد که علاوه بر پیشرفت جوامع اسلامی، علوم مختلف رواج داشت و جهان اسلام با افکار مادی گریان و شبهات مختلف فکری و عقیدتی مواجه می‌کرد. کدام خلیفه عباسی می‌توانست این شبهات را پاسخ دهد و از ساخت قرآن دفاع کند؟ همان گونه که مأمون درمانده شد و به دامن امام رضا(ع) چنگ زد، زمانی که فیلسوفی در رد قرآن کتابی نوشت با یک جمله امام عسکری از نوشته خود پشیمان شد و آن را در آتش سوزاند.

همچنین براساس روایات نبوی، حضرت جانشینان بعد از خود را به اسم و لقب معرفی کرده بود به همین جهت عباسیان به دنبال زدی القاب اهل بیت نیز بودند تا با این روایات خود را تطبیق دهند و مردم را به اشتباه بیندازند لذا لقب مهدی، هادی، امین و…که القاب ائمه است را برای خود برگزیدند.

با وجود اختناق سیاسی، اما فعالیت علمی و

داشتند ولی جایگاه امام در بین مردم به حدی بود که حتی دشمنان اهل بیت نیز به فضائل آن حضرت معترف بودند.

میراث امام عسکری برای شیعه دوران غیبت، آموزش شیوه مدیریت، نحوه ارتباط، اداره جامعه و حفظ پیروان مکتب در شرایط سخت بود. این روش‌ها در حفظ موجودیت شیعه و گسترش فرهنگ و تمدن شیعی برای علمای بعد و شاگردان محدود حضرت و تواب‌الگوشد

فرهنگی امام برای آماده سازی شیعیان جهت ورود به عصر غیبت هرگز قطع نشد.

♦ **چه فعالیتی؟**

تلاش‌های امام برای پاسداری از دین در چند بخش قابل بررسی است که یکی «تدابیر رفتاری» است؛ وقتی امام در حبس بود این اوتاش که سابقه عداوت و دشمنی با اهل بیت را داشت زندانیان حضرت بود، به او دستور دادند تا می‌توانی بر او سخت گیر اما او تنها یک روز با امام ماند، امام او را چنان متحول کرد که او در برابر امام به خاک افتاد و از راهش برگشت و دارای بصیرتی کامل نسبت به شناخت امام شد و دیگری «تاکتیک دفاع از دین» است.

نخله‌های فکری مختلف در زمان امام فعالیت داشتند و القاتات آنان موجب ضعف فرهنگی مردم شده بود. امام(ع) برای حفظ اسلام راستین از شبهات و خرافات جدید به دفاع از دین با زبان علمی و کلامی پرداختند.

شیلنجی در کتاب نور الابصار می‌نویسد: سالی که مردم امام حسین عسکری در سامرا قحطی شد، حاکم عباسی معتمد دستور داد مردم نماز باران بخوانند تا گرفتاری رفع شود. مردم به دستور او سه روز نماز باران خواندند و دعا کردند اما از باران خبری نشد، روز چهارم جاثلیق بزرگ رهبر مسیحیان جهان با

جمعی از راهبان و مریدان خود به بیابان رفت، و یکی از راهبان هر وقت دست به دعا می‌کرد، باران فرو می‌ریخت، روز پنجم جاثلیق دعا کرد تا به قدری باران آمد و مردم سیراب شدند و خشکسالی رفع شد، این امر سبب اضطراب حاکم مسلمانان شد زیرا مردم مسلمان دچار تزلزل عقیده شدند و عده‌ای به این باور رسیدند که مسیحیت بر حق است و تمایل مسلمانان به مسیحیت زیاد شد، خلیفه از این وضع بسیار نگران شد که نکند خبر در تمام سبزمین‌های خلافت اسلامی منعکس و مردم از اسلام دست بردارند.

امام عسکری در این حال در حبس بود و خلیفه به خوبی می‌دانست که تنها راه نجات از این وضع مراجعه به اوست بنابراین از زندانیان امام خواست که امام را به پیش او بیاورند، به امام گفت: امت جدت را از گمراهی نجات بده که مسیحیان غالب شده و مردم را جذب می‌کنند.

امام به خلیفه فرمود: فردا از جاثلیق و راهبانان درخواست کن که به بیابان بروند. خلیفه گفت مردم دیگر نیاز به باران ندارند، امام فرمود برای باران نیست، بلکه برای رفع تردید است. معتمد دستور داد روز سه شنبه همه آن‌ها بیرون بروند، امام خود نیز همراه جماعتی کثیر با آن‌ها بیرون آمد. راهبان دعا کردند و باران بارید، امام فرمود دست آن راهب را بگیرید و آنچه لای انگشتان اوست را بیرون

بیاورند از میان انگشتان او استخوان سیاه رنگی را که شبیه استخوان انسان بود یافتند، امام آن را گرفت و در پارچه‌ای گذاشت و به راهب گفت: حال دعا کن و باران بخواه!

آن راهب هر چه دعا کرد نتیجه معکوس شد و ابرها پراکنده شده و خورشید در آسمان ظاهر شد مردم و معتمد عباسی که همراه جمعیت بودند بسیار شگفت زده شدند معتمد از امام پرسید این استخوان چیست؟ امام فرمود این استخوان پیامبری از پیامبران الهی است که از قبر آن‌ها برداشته‌اند هیچ استخوان پیامبری

ظاهر نمی‌شود مگر آنکه باران بیارد. معتمد امام را تحسین و از زندان آزاد کرد. پس از آن احترام امام بین مردم مضاعف شد و امام نیز از خلیفه خواست شیعیان زندانی را آزاد کند.

همچنین همه ائمه دارای تدابیر و مواضع سیاسی برای حفظ دین بودند. امام عسکری در ادامه تدابیر سیاسی امام هادی(ع) شیعه را آماده پذیرش دوره غیبت موعود کردند.

♦ **شما به نقش امام حسن عسکری در بهره‌گیری از جریان فکری مهدویت در ساخت جامعه تمدنی و آینده‌سازی برای شیعیان اشاره کردید. این اهداف چگونه و براساس چه محورهایی تحقق پیدا کرد؟**
امام از چند روش طبقه‌بندی شده برای تحقق اهداف خود بهره جستند که بیشترین تأثیر فرهنگی و فکری را براساس روش‌های اطلاع رسانی بین مردم داشت که مهم‌ترین آن توسعه و نهادینه کردن شبکه‌های نمایندگی بود. آغاز این کار از زمان ائمه قبل آغاز شده بود و در زمان امام عسکری به اوج خود رسید.

امام عسکری برای شیعه دوران غیبت میراث بی‌مانند برجای گذاشت و آن آموزش شیوه مدیریت، نحوه ارتباط، اداره جامعه و حفظ پیروان مکتب در شرایط سخت بود.

امروزه با گسترش شبکه‌های اجتماعی برقراری ارتباط با افراد یک شبکه فکری و سیاسی مشکلی جز کنترل سیستماتیک وجود ندارد. امام عسکری(ع) برای حفظ پیروان از لو رفتن پیام‌های استنار شده را در پیش گرفتند.

در این زمینه به عنوان نمونه می‌توان از فعالیت های «ابو الادیان»، یکی از نزدیکترین یاران امام یاد کرد. او نامه‌ها و پیام‌های امام را به پیروان این حضر می‌رساند و متقابلاً نامه‌ها، سؤال‌ها، مشکلات، خمس، و دیگر وجوه ارسال شیعیان را دریافت و در سامرا به محضر امام عسکری می‌رساند. گذشته از بیک‌ها، امام از طریق مکاتبه نیز با شیعیان ارتباط برقرار می‌ساخت و از ایسن رهگذر آنان را زیر چتر هدایت خویش قرار می‌داد. نامه‌ای که امام حسن عسکری به «ابن یابویه» نوشته نمونه از این نامه‌هاست.

همه این روش‌های امام در حفظ موجودیت شیعه و گسترش فرهنگ و تمدن شیعی برای علمای بعد و شاگردان معدود حضرت و تواب که در جمع مبانی علمی شیعه کوشیدند، الگو شد. امام هادی زیارت جامعه را به شیعه بعنوان تکمیل باورها وعقاید تعلیم داد.

امام عسکری نیز زیارت اربعین را به عنوان کامل‌ترین راهبرد شیعه برای آینده و حفظ تمامیت دین مطرح کرد. این زیارت به عنوان یک نماد در دوره غیبت برای تبیین اندیشه‌های سیاسی و اجتماعی شیعه معرفی شد.

امام عسکری بقای شیعه را به زیارت اربعین امام حسین پیوند می‌دهد، از آن رو که نهضت امام حسین عاقل و وحیات اسلام و شیعه که راه اصیل اسلام ناب است بوده لذا امام می‌خواهد با همان شعارهای حسینی نهضت مهدوی زنده بماند.

فکرانزنگر

معارف

پنجشنبه ۲۴ آبان ۱۳۹۷

۷ | ربیع الاول ۱۴۴۰ | ۱۵ | نوامبر ۲۰۱۸ | سی و یکم | شماره ۸۸۳۰ |

یادداشت

ا حجت الاسلام دکتر جوهری

«آثار کینه‌ورزی» در بیان امام حسن عسکری ^{علیه السلام}

حقد و کینه‌توزی از رذایل اخلاقی است و پیامدهای آن بیش از دیگران شخص کینه‌ورز را فرا می‌گیرد. اهل‌بیت(ع) آموزگاران فضایل اخلاقی‌اند و با رفتار و گفتار خویش راهبردهای آسایش و آرامش مردم و موانع اخلاقی آسایش مردم را نشان داده‌اند. در این میان بی‌تردید رذایل اخلاقی بزرگ‌ترین مانع آسایش و آرامش بشر است. از این‌رو همواره اهل‌بیت با تبیین پیامدهای رذایل اخلاقی و روشن ساختن آثار صفات زشت، بشریت را به پیرایش از صفات اخلاقی بد و آرایش به صفات اخلاقی زیبا فرا خوانده‌اند.

امام حسن عسکری(ع) در تبیین ضرر و زیان‌های کینه‌ورزی فرموده‌اند: «اقل الناس راحة الحقود؛ کمترین مردم در آسایش و آرامش و شادمانی، کینه‌توز و کینه‌ورز است، (بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۳۷۳). امام یازدهم(ع) در این هشدار اخلاقی همگان را از راه بیان پیامدها و لوازم کینه‌توزی به راهی از حقد دعوت کرده‌اند.

♦ **مفهوم حقد**

حقد و ضمن مترادفاند و به معنای کینه‌توزی و کینه انسانی را به دل گرفتن و خشم و دشمنی کسی را در دل نگه داشتن و همیشه در راه انتقام گام برداشتن و کینه‌ورزی است.

در این حدیث یک رذیلت اخلاقی زینبار و زشت و آزادنده جسم و روح و روان بشریت معرفی شده‌است. واژه حقوق صیغه مبالغه از ماده حقد است و شدت کینه‌ورزی را می‌رساند. حقوق انسان بسیار کینه‌توز است. فردی که هرگز سخن یا کار بد دیگران را فراموش نمی‌کند و همواره در وضعیت خشم و رنج و ناراحتی از گفتار و رفتار دیگران علیه خویش قرارداد و تلاش می‌کند بدی‌های آنان را جبران کند. هیچ‌گاه کسانی را که به وی بدی و خیانت کرده‌اند نمی‌بخشد و برای همیشه کینه آنان را در دل دارد و در راه انتقام است.

♦ **اثر حقد و کینه‌توزی**

انسان‌ها براساس عقل و فطرت خویش در صد آرامش و آسایش و شادمانی‌اند. از این رو از کارهایی که راحتی آنان را در هم ببرد گریزانند. امام حسن عسکری(ع) در این حدیث، زیان و ضرر برسته کینه‌ورزی را به جهانبان نشان داده‌اند تا آنان را از حقد نجات بدهند. ضرر بزرگ کینه‌توزی سلب آسایش و آرامش است. حقوق بیش از آن‌که آرامش و آسایش بدکاران علیه خویش را به هم بریزد و به آنان ضرر برزند، به خودش آسیب می‌زند. این صفت زشت بیش از محقود خود حاقف را می‌آزارد.

جمله «اقل الناس راحة» پیامد اجتناب‌ناپذیر کینه‌جویی و کینه‌ورزی را آشکار می‌سازد. چه کسانی کمترین راحتی را دارند؟ اقل صیغه تفضیل است و در این‌جا فراوانی قلت را می‌رساند. کمترین انسان‌ها در کسب نعمت راحتی، کینه‌ورزان می‌باشند زیرا کینه‌توزان کمترین آسایش و آرامش را دارند. واژه «راحة» در این حدیث به معنای آسایش و آرامش و آسودگی و آسوده بودن و سبکباری و شادمانی است.

در وضعیت «راحتی» انسان‌ها بخشایش و یاری کردن دیگران و با شادی و نشاط و به کار نیک پرداختن و از آن شادمانی یافتن نهفته است. حقوق و بسبب کینه‌توز از همه این‌ها محروم می‌گردد. او از آسایش و آرامش و شادمانی کمترین بهره را می‌برد چون کینه‌توزی باعث می‌شود کینه‌ورزان خود کمترین راحتی را داشته باشند.

سزوار است پیروان اهل‌بیت(ع) خود را از «حقد» پالایش کنند. باید کینه‌ها و کینه‌ورزی را کنار گذاشت. اسباب کینه‌ورزی فراوان است. اگر همه کینه‌توز باشند جامعه روی آرامش و آسایش و شادمانی را نخواهد دید. باید اهل عفو و گذشت و صفا و خدمت شد. نخستین منفعت بخشش و عفو بدکاران؛ به انسانی که خود را از کینه‌ها رها می‌سازد، می‌رسد. اگر مهرورزی و محبت جای کینه‌ها را بگیرد همگان در آسایش و آرامش و شادمانی قرار خواهند گرفت.

حبر

رحیم‌پور ازغدی در مراسم رونمایی از ۷ جلد کتاب با موضوع «جنگ جهانی جمعیت»:

متفکران جامعه در حل چالش‌های اجتماعی کم‌کاری می‌کنند

چهره‌پل‌سی به مشکلات جامعه دارد؟، می‌گویند دانشگاه و حوزه فراتر از جامعه عمل می‌کنند، یعنی عملاً با جامعه کاری ندارند؛ خب، این‌ها غلط است.
وی ادامه داد: بنابراین مغزهای متفکر جامعه یعنی دانشگاهیان و جوزویان کم‌کاری می‌کنند. من در کتاب یا مقاله‌ای فقهی ندیدم تمام آیات جمعیت استخراج شده باشد و تبیین مناسبی ارائه شود. مشکل خودمان را قرار است حل کنیم یا مشکل انقلاب و ملت را؟

باید مطالبه کرد. صد تا درس خارج فقه پویا به انقلاب و امت بدهکاریم. ۷۰ درصد دانشگاه‌ها ما با موضوع علوم انسانی است. کدام مسئله انسانی کشور را درست تحقیق و حل کردند؟ مسائلی مثل ازدواج، طلاق، جمعیت، اعتیاد، اختلاس و ناکارآمدی ادارات، آلودگی، محیط زیست، فقر، ترافیک و… از جمله مسائلی مهم کشور است. پایان‌نامه می‌نویسند، مهم کشور است، مدرک می‌گیرند، مدرک می‌دهند، بعد که می‌گوییم این‌ها

فضای مجازی، سینما، جمعیت و… ندارد، چرا باید از انتقادات ناراحت شود؟ آن مقداری هم که کار شده بنده معلم سطحش متوسط است. این خلأ را باید چه‌کسی پر کند؟ در چنین شرایطی غریبه‌ها برای شما سیاست‌های جمعیتی می‌نویسند، یعنی این همه شهید دادیم و دشمن را خارج کردیم، اما با کم‌کاری و حوزه و دانشگاه تفکرات و اسناد دشمن را باید جزو سیاست‌های نظام کنیم.

رحیم‌پور ازغدی افزود: از حوزه علمیه

♦ **کیفیت شاخصه مهم جنگ جهانی جمعیت است**

حسن عباسی رئیس اندیشکده یقین نیز گفت: سواى کمیت جمعیتی باید به کیفیت آن هم توجه شود. در تفکر قرآنی بیشتر تأکید بر کیفیت جمعیت است تا کمیت آن. وقتی یک جامعه‌ای مانند قوم لوط فساد را رقم می‌زند، از نگاه قرآن محکوم به زوال است. پس هر جمعیتی بدون در نظر گرفتن کیفیت فایده‌ای ندارد. رئیس اندیشکده یقین تأکید کرد: اگر امروز تلاشی از سوی نهادهای بین‌المللی در راستای کنترل جمعیت صورت می‌گیرد و نام آن را جنگ جهانی جمعیت کمیتی می‌گذاریم، عقبه جنگ جهانی کیفیتی بیشتر است و از زمان خلقت آدم(ع) تاکنون را در بر می‌گیرد؛ یعنی جامعه‌ای که از لحاظ فکری، عقیدتی و اخلاقی فاسد است، دارای هیچ ارزش و جایگاهی نیست.

در ادامه این مراسم از هفت جلد کتاب «جنگ جهانی جمعیت» اثر صالح قاسمی، پژوهشگر مسائل جمعیت رونمایی شد. کتاب‌های «کندو»، «پایان پویایی»، «قتل‌عام خاموش»، «باید برگردیم»، «سنخه بدلی» و «من قاتل نیستم» و کتاب «یک نان‌آور بیشتر» تازه‌ترین اثر این مجموعه، همگی به‌همت نشر خیزش نو منتشر شده‌اند. این کتاب‌ها حاصل پژوهش‌های قاسمی دربارهٔ تهدیدات جمعیتی و آمار ورقام درخصوص بحران جمعیت ایران، و اساتید دانشگاه جمعیتی ایران و کشورهای دیگر، طرح‌های نظام سلطه برای مهار جمعیت جهان و… است.

خبر

آیت‌الله مکارم‌شیرازی:

دولت سر مردم را به حضور در ورزشگاه‌ها گرم نکند

رحانی‌بوز: مرجع تقلید شیعیان با بیان وظایف دولت در شرایط حساس کنونی گفت: دولت باید در این گرانی روزافزون کاری انجام دهد و سر مردم را به حضور در ورزشگاه‌ها گرم نکرده و به واقعیت‌هافکر کند.

وی در جلسه درس خارج فقه خود در مسجد اعظم قم، با تأکید بر تفکر بر گناهان و استغفار به درگاه خدا اظهار داشت: گناهان باید با خدا خلوت کرده و به پیشگاه او توبه کرده و تصمیم به بازگشت به‌سوی حضرت باری تعالی بگیرد

وی با تأکید بر تنهایی و خلوت‌گزینی انسان در برابر خالق یکتا گفت:انسان باید به گذشته و آینده خود فکر کند، در این صورت می‌تواند موفق عمل کرده و زندگی خود را بسازد.در روایات نیز آمده‌وقتی انسان گناه می‌کندنقطه سیاهی در قلب او پیدا می‌شود، با توبه می‌توان این لکه و نقطه سیاه را از بین برد، اما هرچه این نقطه بیشتر شود،راه‌برای اتحلم توبه‌نیز بسته‌شده‌وسخت‌تر می‌شود. استاد برجسته حوزه علمیه قم ادامه داد: دنیایی که در آن زندگی می‌کنیم، دنیایی بوده که در آن دیکتاتوری وحشیانه حاکم است.

مکارمشیرازی تصریح کرد: آمریکا به‌دنبال آن بوده که کشور مستقل ابرومند ایران را که مزاحم منافع نامشروع این کشور است از میان بیرون کند، کشورهای دنیا نباید این دلت را ببیزند که دیگری از آن طرف دنیا بتواند بر منافع آن‌هاحکومت کند

وی تأکید کرد: برخی می‌گویند بایبید دوباره مذاکره کنیم، آیا بیاییم با یک دیکتاتور وحشی مذاکره کنیم؟ مسائلی همچون مسئله سیاه پاندارن، موشک‌ها،خروج ایران از سوریه را نوشته‌اند و می‌گویند باید به این مسائل عمل کنید،این‌ها یک‌مسئله مسائل نامربوط غلط و بی‌معنی است که مطرح می‌کنند. آیت‌الله مکارم شیرازی با بیان وظایف دولت در شرایط حساس کنونی تأکید کرد: دولت هم باید کاری در این گرانی روزافزون انجام دهد و سر مردم را به حضور مردم در ورزشگاه‌ها گرم نکند و به واقعیت‌هافکر کند.

کلیدها

روزنوشته‌های علی محمد مؤدب

چشیدن طعم پاییز

پاییز بهاری است که عاشق شده است... این مصرعی از شعر میلاد عرفا پیور است که این روزها خیلی در فضای مجازی می‌چرخد. در یکی از صفحات موسیقی دیدم که به خاطر باران این روزها تعدادی از آثار موسیقایی

خوب با موضوع باران را گلچین کرده بودند و گذاشته بودند. مناسبت‌ها و احوال فرصت‌های خدا برای ما هستند که کمتر جدی می‌گیریمشان، اما این روزها فرصت شبکه‌های اجتماعی باعث شده به همدیگر برای شناخت بهتر کمک کنیم. این شبکه‌ها می‌توانند خوب باشند و همین چیزهای به ظاهر کوچک از خوبی‌های مهم این طور فضاهاست. شاعران ارزش پاییز و بهار و تابستان و زمستان را می‌دانند چرا که دیدن را بلندند و شناختن و صمیمی شدن با پدیده‌ها را و هستی را دوست می‌دارند، اما ما شاید در شلوغی‌های روزمرگی، دیدن یادمان برود. یکی از خوبی‌های آثار هنری این است که دیدن و شنیدن را به یاد ما می‌آورد.

پاییز معجزه شگفتی‌هاست، اما ما به خاطر غرق شدن در عادت این معجزه را نمی‌بینیم. خیلی از ما وقتی قرار است برای مدتی کوتاه به سفری برویم، سعی می‌کنیم درباره سفر و مقصدمان اطلاعاتی کسب کنیم تا بهترین استفاده را از فرصت استراحتمان داشته باشیم؛ اما انگار یادمان رفته است که ما مسافران این دنیایم و هر پاییزی فقط همان یک بار برای ما رخ می‌دهد و هر بارانی را فقط همین یک بار می‌توانیم حس کنیم. به قول آن حکیم استاد دیوار در یک روایتی با نامی گذار.

ارزش ادبیات و هنر چیزی شبیه همین مثالی است که عرض کردم. شاعران و نویسندگان و هنرمندان وقایع ساده‌ای مثل باران و آفتاب را با دقت‌های خاص خودشان می‌بینند و سفرهای جانی و جهانی‌شان را می‌نویسند و ما بارتی با استفاده از آثار آن‌ها می‌توانیم هم در تجربه‌های عمیق آن‌ها شریک شویم و هم خودمان یاد بگیریم که یک لحظه را چطور می‌شود بهتر درک کرد.

کسانی که اهل مصرف فرهنگی هستند و آثار خوب ادبیات و هنر روزگارشان را می‌شناسند، قطعاً بیشتر از عمرشان بهره می‌برند. به عبارتی عرض زندگی‌شان بیشتر از عرض زندگی آدم‌های دیگر است. به همه ما یک بار زندگی می‌کنیم، اما بعضی هر لحظه را ادراک می‌کنند و از رنگ و بو و طعم لحظه بهره‌مند می‌شوند و بعضی لحظه‌ها را می‌گذرانند. ماجرا همین قدر ساده است.

نشریات جهان

ایستگاه / امیر محمد سلطان پور

آیا همه پوپولیست‌ها احمق هستند؟

ماهانامه واشینگتن به رویکرد خاص دونالد ترامپ در رهبری آمریکا می‌پردازد. این نشریه که هر سه ماه یک بار به چاپ می‌رسد در تازه‌ترین شماره خود با مورد بررسی قرار دادن شیوه ریاست جمهوری ترامپ که شبیه به رهبران پوپولیست است با تیرت خود این سؤال را مطرح می‌کند که «آیا همه پوپولیست‌ها باید مثل ترامپ این قدر احمقانه رفتار کنند؟» تا به عنوان رهبران این ایدئولوژی شناخته شوند؟ این نشریه ۱۰ شیوه را نیز معرفی می‌کند که می‌توان بر طبق آن قدرت از دست رفته مردم در آمریکا را به آن‌ها باز گرداند.

سدی در مقابل خورشید

نشریه in these times (در این روزگار) در تازه‌ترین شماره خود به برنامه‌های سری مهندسان آب و هوا با حمایت برخی از کشورها برای کاهش میزان تابش نور خورشید به زمین خبر می‌دهد. این نشریه در پرونده خود با عنوان «برنامه‌های برای سد راه خورشید» می‌خواهد به این سؤال پاسخ دهد که آیا این نقشه‌ها برای نجات آب و هوای زمین در حال ریخته شدن است یا برنامه دیگری مانند سرد کردن زمین و به اوج رساندن ارزش مجدد سوخت‌های فسیلی در فکر و خیال آن‌ها قرار دارد؟

نجات انگلیس از لندن

ماهانامه پراسپکت در تازه‌ترین شماره خود به شرایط نه چندان مساعد لندن پایتخت انگلیس پرداخته است. این نشریه با انتخاب تیتز «نجات بریتانیا از دست لندن» معتقد است تمرکز بیش از حد و بدون برنامه بر این شهر، در حال نابود کردن بسیاری از منابع انگلیس و در خطر قرار دادن کل این کشور است. این مجله مقاله‌ای نیز با عنوان «نجات حرکت توست‌انسان!» به چاپ رسانده که در آن به دست‌نیاقتی شدن کامپیوترها در بازی شطرنج توسط انسان‌ها به دلیل هوش بسیار بالایی که در این بازی پیدا کرده‌اند، می‌پردازد.

گزارش از شخص

حکایت روشندلی و روشنفکری

«طه حسین» اندیشمند شهیر مصری ۲۴ آبان ۱۲۹ سال پیش به دنیا آمد

ایستگاه / مجید تربست زاده
داستان آن‌هایی که به دلیل از دست دادن یکی از حواس پنجگانه، دیگر حواس و استعدادهایشان تقویت شده، ماجرای تازه‌ای نیست. داستان زندگی «طه حسین» هم در نگاه اول می‌تواند از همین دست ماجراها به شمار بیاید. تفاوت اما آنجاست که نمی‌شود همه توانایی‌ها و اندیشه‌های این شخصیت را به داستان نابینایی و از دست رفتن حسی مهم از حواس پنجگانه‌اش ربط داد.

این‌ها را گفتیم که خیلی توقع نداشته باشید مطلب امروز، که گزارش دراماتیکی از زندگی اندیشمند مصری باشد و یا شکسته‌ها و پیروزی‌های یک شخصیت را به تصویر بکشد. نکته جالب زندگی «طه حسین» شاید همین پرسش است که روشنفکر بودنش چقدر در روشنفکریش تأثیر گذار است؟

چشم‌هایش

برای خانواده‌های مصری در اواخر قرن ۱۹ میلادی، آن هم در روستای «عزبه» شاید عفونت چشم‌های فرزندان، مسئله مهم و عجیبی نبود؛ «حسین» سال ۱۸۸۹ وقتی به دنیا آمد، فرزند هفتم خانواده محسوب می‌شد و تازه قرار بود پس از او ۶ فرزند دیگر هم به جمعیت خانواده اضافه شود.

بنابراین وقتی در سه سالگی چشم‌هایش عفونت کرد و ماجرا جدی شد، سراغ درمان‌های رایج و سنتی رفتند و نتیجه‌اش، تجویز داروی اشتباه و در نهایت نابینایی کودک سه ساله شد. در زندگنامه خود نوشتش — آن روزها — چیز زیادی از این ماجرا به یاد نمی‌آورد، اما از سال‌های کودکی‌اش توجه و ناز و نوازش‌های مادرانه، توجه پدر و البته بیشتر عصیان‌ها و گاه بی‌مهری و همچنین توجه و ترحم خواران و برادران و حتی تحقیرها را به یاد دارد که بدون شک باید مال دوران ۵ تا ۹ سالگی‌اش باشد.

اطرافیان اگرچه با نابینایی او و مشکلاتش دیرتر کنار می‌آمدند، حسین اما انگار به این مشکل خو گرفته بود؛ بزرگ ترها خیلی زود متوجه شدند، کودک نابینا، هوش و قدرت حافظه عجیبی دارد. اشعار، لایله‌ها و قصه‌های مادرانه و پدرانه را مو به مو حفظ می‌کرد و وقتی آن‌ها بی‌ی کم و کاست می‌خواند، همه را احیرت زده می‌کرد.

شیخ حسین کوچک

استعدادش که رو شد، توجه، محبت و به قول خودش ترجمه‌ها بیشتر شد. او را برای یادگیری و حفظ قرآن به مکتبخانه فرستادند. پیش از اینکه

نخستین دانش آموخته دوره دکترای ادبیات عرب دانشگاه قاهره باشد و در ۲۷ سالگی هم یک دکترای تاریخ را از دانشگاه «سوربن» بگیرد، به کشورش بر گردد، دانشگاه اسکندریه را تأسیس کند و... تا وزارت آموزش و پرورش مصر هم پیش برود.

همسرش

آشنایی با دروس نظام جدید در دانشگاه قاهره، چشم دلش را انگار به دنیایی جدید و منطبق بر افکار نوجوانانه‌اش باز کرد. بعد هم تحصیل در سوربن، دنیای فکر و اندیشه او را وسعت بخشید. همه افکار انقلابی و نوگرایی‌هایی که پس از این چه در نوشته‌ها و نقدها و چه در اقداماتش به عنوان استاد دانشگاه، وزیر، مشاور و... به چشم می‌خورد را (بدون بحث در باره درست یا غلط بودن آن‌ها) موهون همین وسعت اندیشه و نوجویی‌هایش است. البته بخت و اقبال هم در موفقیت‌هایش بی‌تأثیر نیست.

همزمان شدن جوانی‌اش با تأسیس دانشگاه در مصر، اینکه در دوران تحصیل و زندگی او تحولات سیاسی و اجتماعی در کشورش در حال شکل‌گیری است، سیاستمداران و دولتمردان مصری از سال ۱۹۵۰ به بعد با اندیشه‌های او همراهی می‌کنند و اینکه فضا و افکار عمومی و علمی مصر تشنه گرایش‌های نو و دستاوردهای مدرنیته آن روزگار هستند، همه و همه دست به دست هم می‌دهند تا موفقیت‌ها و تلاش‌های «طه حسین» را کامل کنند.

البته نقش همسری فرانسوی که او پس از تحصیل در سوربن با خود به مصر می‌آورد و تا آخر عمر همدم و همکار «حسین» باقی می‌ماند را در موفقیت‌هایش فراموش نکنید.

دروغ‌های مصلحتی

اگر از بخت و اقبال گفتیم و اینکه شرایط آن دوره مصر تا چه حد به گسترش اندیشه‌های او و موفقیت‌هایش کمک می‌کند، سبب نشود تصور کنید «طه حسین» بدون تحمل سختی و دشواری در سایه هوش بالا و احتمالاً تحسین و دلسواری دیگران، ۸۰ و چند سال زندگی کرده است. کافی است چند خط از آنچه را که در زندگنامه‌اش خطاب به دخترش می‌نویسد، بخوانید: «دخترم... پدرت را از روزی می‌شناسم که روزها، هفته‌ها و ماه و سال را تنها با یک رنگ غذا شکمش را سیر می‌کرد... از همان غذا، یک وعده صبح، یک وعده ظهر و یک وعده شب می‌خورد... شکوه نمی‌کرد... بیهانه نمی‌گرفت و حتی به فکرش خطور نمی‌کرد

منهای سیاست

بروید سیاست گذاری تان را درست کنید!

ایستگاه / امید ظرافتی | جناب آقای اسحاق جهانگیری، معاون اول رئیس جمهور فرموده‌اند: «اگر خوب دقت نکرده و ایستادگی نکنیم و سیاست گذاری مناسبی نداشته باشیم ممکن است سال آینده بگوییم قدرت خرید مردم کاهش یافته است!»

حالا من هم از مردم عزیز خواهش می‌کنم هرچه سریع‌تر به سیاست گذاری‌های غلطشان خاتمه دهند و خون معاون اول عزیز را بیشتر از این توی شیشه نکنند!

دوم اینکه بر اساس گفته‌های آقای معاون اول، هنوز که قدرت خریدتان بالاست، ایستادگی کنید! اگر هم باورتان نمی‌شود که قدرت خرید بالایی دارید به مثال‌های زیر دقت کنید:

یک: به من بگویید اینکه شما هنوز زنده‌اید اگر دلیل بالا بودن قدرت خریدتان نباشد، پس چیست؟ اصلاً بگذارید خیالتان را راحت کنم، اگر تا الان از شرایط اقتصادی، گرانی‌ها و دلار ۱۸ هزار تومانی جان سالم به در برده‌اید، دیگر هیچ چیز نمی‌تواند شما و قدرت خریدتان را از پا در بیاورد.

دو: این درست که سرانه مصرف سالانه گوشت و لبنیات خانواده‌تان شده اندازه سرانه مصرف ماهیانه، اما این دلیل بر کاهش قدرت خرید شما نیست بلکه نشان دهنده سیاست گذاری غلط شماست. شما می‌توانید با سیاست‌گذاری صحیح، گوشت و لبنیات را از هرم غذاییتان حذف کرده و سویا و آب معدنی را جایگزین کنید. این وقت می‌بینید قدرت خریدتان خیلی هم بالاست.

سه: شما به خودتان نگاه نکنید که لباس می‌پوشید، غذا می‌خورید و نفس می‌کشید و زبان انتقادات هم دراز است؛ مردم بعضی کشورها هستند که به جای لباس، لنگ می‌بندند و جای غذا، نان خشک می‌خورند و صدای خودشان و قدرت خرید شان هم در نمی‌آید. خلاصه گفته باشیم مردم... بروید سیاست گذاری تان را درست کنید!

معاویه دارد، اشتباهاتی که در واکاوی شخصیت امام حسن (ع) متکب می‌شود و... می‌شناسند. با این همه چند سطر از نوشته‌های «محمدجواد خلیلی» دانش آموخته حوزه علمیه قم، دانشجویی که در گذشته فرهنگ و اندیشه عربی درخشید... از ستارگان پرفروغ نواندیشی معاصر است که در گستره فرهنگ و اندیشه عربی درخشید... نه تنها بخشی از فرهنگ و زیست اندیشه عربی را نمایندگی می‌کند بلکه سمبل نوآوری است که اندیشه و فرهنگ عمومی عربی را ساخته و برداشته کرده و آنچنان سنگ بزرگی را در آب‌های راکد اندیشه عربی افکنده است که امواج آن تا کنون مفاهیم و روش‌های اندیشه مسدود عربی را تحت تأثیر قرار داده است... اروپا از نظر طه حسین تجسم تمدن بشری، ارزش‌های انسانی و دموکراسی است. باور داشت که غرب توانسته است خود را پیش از پیش کاروان سعادت بشری سازد که مرهون عقلائی و روح علمی‌حاکم بر این تمدن است. تمدن جدید یعنی غرب و غرب یعنی جهان جدیدی که مصر باید جزئی از آن باشد!

سنگی که برتاب کرد

گزارش از شخص‌ها البته خیلی جای نقد و تحلیل نیست. همچنان که نمی‌تواند همه تأثیر مثبت یا منفی‌ای که «طه حسین» و اندیشه‌هایش در مصر آن روزگار و در مطالعات و اندیشه‌های اسلامی... عربی می‌گذارد را منعکس کند. در ایران آن‌هایی که اهل کتاب و کتابخوانی‌اند او را بیشتر با زندگنامه‌اش یا کتاب «علی و پسرانش»، روایت مصفا‌های که از جایگاه و شخصیت امیرالمؤمنین (ع) و نگاه نقادانه‌ای که به شخصیت

تلنگر

سردماغ، به مُراد می‌رسد

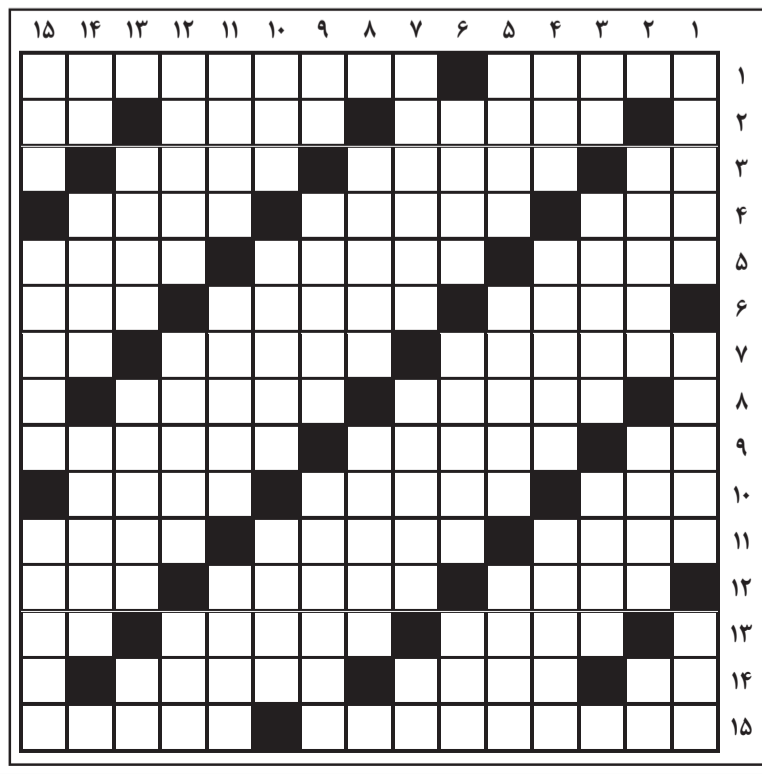

ایستگاه / رقیه توسلی | مگر نه اینکه پیامبر، احبایش را با شوخی شادمان می‌ساخت؟ مگر نه اینکه خنده بر هر دردی بی‌درمان دواست؟ مگر نه اینکه وقت نشاط، روی هورمون‌های اپی نفرین و کورتیزول کم می‌شود؟ مگر نه اینکه مَسری است؟ مگر نه اینکه هر بار به داد قلب می‌رسد و زیباترمان می‌کند این انقباض هفده عضله صورت. پس چرا مشغوف نباشیم؟ آخر گرانی و بیماری و بی‌بولی و بیکاری و غصه که تمام نشدنی ست و تشریف دارند همیشه. تیزر تازه برنامه خندوانه را می‌بینم و با آقای عینک که استکانی که یک روز ایده قابل احترامش را ساخته و پرداخته کرد، دستم‌بزیاد می‌فرستم. به مردی که با همه فراز و نشیب‌ها فهمید باید برای تسری شادی کاری کند. آمد هر شب با تک‌های از این حقیقت بزرگ... با دوستی و شعر و ترانه و خنده و حال خوش... خیلی خودمانی گوشزد کرد که حواسمان به ترازوی غم و خنده باشد. سردماغ باشیم که زندگی هرروز بر مراد ما نخواهد چرخید. هر دفعه با ارادت ویژه آمد و پرسید: در خانه شما کدام حس، چاق و چله‌تر است... احم؟

رامبد جوان را تحسین می‌کنم به خاطر همت‌اش. اینکه سال‌هاست با عوامل برنامه‌اش در خانه‌های شهر را می‌کوبد و احوال پیر و جوان و کودک و زن و مرد را زیر و رو می‌کند. بلد است غوغا به راه بکند. ضیافت به راه ببندازد و هموطن پُرانزوی و مثنی باشد که دلسوزی سرش می‌شود. چون با اصرار و تأکید موضوعات مهمی هر بار آنتن را به خود اختصاص می‌دهد. می‌خواهد از خوش اخلاقی و خوشوقتی غافل نباشیم. به هم جملات قشنگ بگوییم و به شادی، احساس تعلق خاطر پیدا کنیم و دودستی بچسیم به لحظات مهربان. به فریاد خنده فکر می‌کنم. به آقای هنرپیشه کارگردان و به شب‌های پُرانزوی که خندوانه توانست گل از گل ایرانی شکوفا کند. با خودم واگویه می‌کنم چقدر عالی است که هر یک از ما در حدّ وسیع، یک رامبد جوان باشیم در اشاعه فرهنگ نیک. و خیز برداریم در گشودن گره یا نیم گره‌ای.

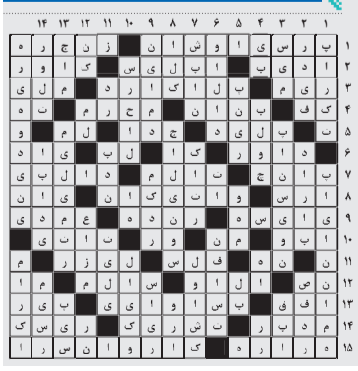
zadehalireza@gmail.com

محمدرضاعلی زاده

- ۹- صفحه اینترنتی- پیدا نشدنی- عصر قدیم
- ۱۰- ارزش و احترام- مرطوب- پایگاه رایانه‌ای
- ۱۱- گاز نادر تبلیغاتی- از پهلوانان تورانی شناخته- شماره
- ۱۲- سه تایی- رنگین کمان- اسب چاپار
- ۱۳- پشیمان- ارشادکردن- زادگاه رازی
- ۱۴- خالص و سره- مقروض- کرایه
- ۱۵- مدیحه گوئی- هدلیز- لاغر و نحیف

حل جدول شماره قبل

منظور نظر، دیدگاه‌ها و انتقاداتتان در خصوص جدول هستیم یا با تماس بگردید

جدول ۷۳۹۹

افقی

- ۱- واله و شیدا- به وی لقب شاعر زمستان داده‌اند
- ۲- دلبره شدید- لقب‌های نابینایان- ریشه
- ۳- عید ویتنامی- شادابی- برنا
- ۴- قطار- توسری خورکارگاه آهنگری- فداکردن
- ۵- کله‌پز- اغبار- شانه به سر
- ۶- به دور از اتهام- دختر پدر مرده- نفی از آمدن
- ۷- صاحب شدن- خباز- برج داستانی فرانسه
- ۸- قورباغه درختی- گیاهی خورشیدی سرشار از اسید فولیک، ویتامین‌های A و C، همچنین منبع خوبی از ویتامین‌های گروه B، منیزیوم، پتاسیم و فیبر غذایی
- ۹- مردن از غصه- خنیاگر عصر ساسانی- کار را باید به وی سپرد
- ۱۰- غریبال- شهری در فارس- بافنده
- ۱۱- لقب اشرافی اروپایی- گیاه خورشتی- نشانه‌ها
- ۱۲- ریزنمره- خالف- طایفه‌ای بزرگ در ایران
- ۱۳- از هفت سین- پدر از دست دادن- صوت ندای بی ادبانه
- ۱۴- کشیدنی بچه- زرشک
- ۱۵- کم‌دی نویسن یونان باستان و خالق «اپرهاب»- مدام

عمودی

- ۱- پوشیده شده- تا زمانی- کلمه احترام‌آمیزمرانه
- ۲- در پزشکی هر ضربه یا شوکی که به بدن انسان وارد شود را گویند- ایزری برای ماهیگیری- مروراید درشت
- ۳- حرف فاصله- ناشی- نوعی دوچرخه مسابقه‌ای
- ۴- بین- لقب درجه داران ارتشی- نوعی پارچه پشمی ارزان قیمت
- ۵- بی‌یاک- بیهانه بیجا- رجحان
- ۶- واحد ورزش بوکس- با این املا هم معنی نامه درهم پیچیده است- همان کس
- ۷- فراغت- از آنش افزوزها- صوت تنفر
- ۸- عنکبوت- قضاوت کردن